

kicsengést: a házastársi és barátok közti, a kilengések ellenére is mindig hiteles és megmaradó szeretet és hűség gyönyörű testamentumát.

TÁRNOK ATTILA

(Szeret, nem szeret... , fordította Borbás

Mária, Park Kiadó, Budapest,

2006, 358 oldal, 3000 Ft

Csend, vétkek, szenvedély, fordította

Mesterházi Mónika, Park Kiadó,

Budapest, 2007, 360 oldal, 3000 Ft)

IVAN KULEKOV:

Harmadik személyben

A Napkút Kiadó gondozásában megjelenő köteteket mustrálva hamar kiderül, a kiadó számára prioritással bír (szerencsére akad még néhány ilyen műhely), hogy hazánkban kevésbé ismert, ám nemzetközileg és hazájukban jelentőséggel bíró szerzők munkáit mutassa be Magyarországon. Jőféle partizánkodás ez a közép-szerű olvasási trendekkel és a piaci alapokon nyugvó irodalmi közvetítéssel szemben, s ez több szempontból is szimpatikus lehet. Nemcsak azért, mert új, a magyar olvasók széles körében gyakorta szinte teljesen ismeretlen szerzők munkáit tesz hozzáférhetővé itthon, de azért

is, mert ezáltal hozzájárulnak ahhoz, hogy újra felfedezzessük a világirodalom fősodrán kívül eső, mégis figyelemreméltó alkotásokat, a nálunk már tűnőben lévő életszemléletet, s az ettől elválaszthatatlan humort is.

Ivan Kulekov bolgár szerző *Harmadik személyben* címmel megjelent válogatáskötete igazolni látszik előbbi állításaimat, hiszen a bolgár fenegyerek, sokévnnyi rádiózással, másfél évtizednyi televíziózással, számos fotókiállításal, filmmel és színházi darabok bemutatóival a háta mögött valóban eleven példája az említett sokoldalúságnak. Olyannyira, hogy heccből Bulgáriában még államfőjelöltként is a nyilvánosság elé lépett, s kétségtelen, hogy alkotói munkásságában sem éri be kevesebbel.

Mint már említettem, a *Harmadik személyben* válogatáskötet, de ez nemcsak időben történő utazás, hanem a könyvben található művek műfaját tekintve is. Tárcanovellák, (ál)levelek, karcolatok és versek, fotók, fotómontázsok, karikatúrák kavargó, változatos sokaságával találkozhat az olvasó. Ez a válogatás pedig jó megoldásnak bizonyul arra, hogy bemutassa a szerzőt, s hogy meggyőzzön arról az egyedi humorról, érzékenységről, ami Ivan Kulekovot jellemzi.

A válogatott műveket olvasva úgy tűnik, a bolgár alkotó környeze-

te, társadalma, világa minden rezdülésére reagálni akar, s energikus, provokatív nyelven kommentál, legyen szó nyelvi vagy vizuális kommunikációról. Provokatív, de nem durva. Ironiája, fanyarsága jószándékkal párosul. Reflexióiban egyidejűleg van jelen az önvédelem és a segíteni akarási, az erős kritika, de legalább annyira az önkritika is. Kívülállósága látszólagos, távolságtartása nem teszi idegenné. Játsszik a szavakkal, filozófál (elvégre filozófus), de nem akar elszakadni a hétköznapiól. Abból táplálkozik, s magát is annak részeként értelmezi, éppen ezért közvetlensége is egyértelműen mindenkinek/mindenkihez szól. Művei látszólag rövid, könnyen befogadható alkotások, de mégis hordoznak magukban valamit, ami a metrószerelvénnyel, a troliról leszállva is tovább kíséri az embert, immár mint beszélgetőtársat. Mikor tűnőben lévő életszemléletet s az attól elválaszthatatlan humort említetem, erre gondoltam, az egykori szocialista országokban alkotó művészek egyedi, keserű humorára, a kényszerű összetartás által megteremtett közösség élményére, amit ma már hibásan szinte kizárólag a csehekhez kötünk. A kisemberek életigenlése, a túlélési törekvések hétköznapiakká válása, a jobbító szándék eszenciája hatja át Kulekov műveit, humorral fűszerezve, mégis úgy, hogy mondanivalóját nem lehet félvállról venni.

A *Harmadik személyben* olvasva hitelessé válnak azok a szavak, ame-

lyeket az alkotó könyve megjelenése idején, a Bolgár Művelődési Házban mondott (mesélve egykor Budapesten élő, dolgozó nagypapjáról is): „A nagypapám egykor gyümölcsöt és zöldséget árult, én szavakat árulok. Nagyon szeretném, ha az emberek, akik hajdan azt mondták: Kulekovhoz megyünk vásárolni, mert ő jó zöldséget természet, most azt mondanák, hogy az én szavaim is jók.”

Ezt a vallomást, úgy tűnik, érdemes komolyan venni.

CSEPREGI JÁNOS

(Fordította Szondi György, *Napkút Kiadó, Budapest, 2006, 198 oldal, 2190 Ft*)

JÁSZ ATTILA:

XÁNTUSiana

Jász Attila indián. Efelől semmi kétség. Már amennyiben indiánnak lenni „nem attól függ milyen a bőröd színe / hanem egyszerűen csak a szívtől” (*XI. Indiánnak lenni*). Jász Attila könyve otthonos könyv: az észak-dunántúli (mint jelen sorok írója) számára azért, mert Xántus János, a 19. századi kalandor és természettudós-néprajzkutató, illetve az ő bőrébe bújt költő Győrből, Komáromból indul, és a messzi Amerikából is ide tér vissza gondolatban időről időre; és otthonos azért is,